

Evropski visokošolski prostor

*Skupna deklaracija evropskih ministrov za izobraževanje,
zbranih v Bologni 19. junija 1999*

[*Bolonjska deklaracija*]¹

Evropski proces postaja zaradi izjemnih dosežkov zadnjih nekaj let za Unijo in njene državljane čedalje bolj konkretna in pomembna resničnost. Pričakovana razširitev in poglobljanje stikov z drugimi evropskimi državami ji dajejo še širše razsežnosti. Pri tem smo priča, kako se velik del političnega in akademskega sveta ter javnost vse bolj zaveda, da je treba oblikovati bolj popolno in daljnosežno Evropo, še zlasti pa okrepiti njene intelektualne, kulturne, socialne, znanstvene in tehnološke razsežnosti.

Evropa znanja [*Europe of Knowledge*] je danes na široko prepoznana kot nezamenljiv dejavnik socialnega in človeškega razvoja ter kot neizogibna sestavina pri utrjevanju in obogatitvi evropskega državljanstva. Svojim državljanom omogoča, da si pridobijo sposobnosti za spoprijemanje z izzivi novega tisočletja, pa tudi zavest o skupnih vrednotah ter o pripadnosti skupnemu socialnemu in kulturnemu prostoru.

Izobraževanje in sodelovanje v izobraževanju ima pri razvoju in krepitvi stabilnih, mirnih in demokratičnih družb vsesplošno priznan odločilen pomen, še zlasti ob upoštevanju položaja v jugovzhodni Evropi.

V Sorbonski deklaraciji, podpisani 25. maja 1998, ki se opira na takšna razmišljanja, je poudarjena osrednja vloga univerz pri razvoju evropskih kulturnih razsežnosti. Oblikovanje evropskega visokošolskega prostora [*European area of higher education*] je opredeljeno kot glavna pot, ki vodi k uveljavitvi mobilnosti in zaposlovanja državljanov ter k vsesplošnemu razvoju celine.

S podpisom ali načelnim soglasjem je več evropskih držav sprejelo povabilo, da sodelujejo pri uresničevanju najpomembnejših ciljev iz deklaracije. Visokošolske reforme, ki so se medtem začele v Evropi, potrjujejo odločenost mnogih vlad za tako usmerjeno delovanje.

Evropski visokošolski zavodi so sprejeli ta izziv in glavno vlogo pri oblikovanju evropskega visokošolskega prostora, pri čemer so obudili temeljna načela, zapisana v bolonjski Magni Charti Universitatum iz leta 1988. Pomen te odločitve je toliko večji, ker neodvisnost in avtonomija univerz zagotavljata, da se sistemi visokega šolstva in raziskovanja nenehno prilagajajo spreminjajočim se potrebam, družbenim zahtevam ter novim znanstvenim spoznanjem.

Pot je načrtovana v pravo smer in s pomembnim ciljem. Da pa bi bila dosežena večja združljivost in primerljivost visokošolskih sistemov, bodo potrebne nenehne vzpodbude. Za viden napredek moramo pomagati s konkretnim ukrepanjem. Na sestanku 18. junija so nam priznani strokovnjaki in poznavalci iz vseh naših držav predstavili zelo uporabne predloge za začetek dela.

Pozornost moramo nameniti predvsem povečevanju mednarodne konkurenčnosti evropskih sistemov visokega šolstva. Vitalnost in učinkovitost vsake civilizacije se lahko meri s privlačnostjo, ki jo ima njena kultura za druge države. Zagotoviti moramo, da evropski sistem visokega šolstva postane privlačen za ves svet, tako kot naše izjemno kulturno in znanstveno izročilo.

¹ Prevedeno po izvornem dokumentu z bolonjske konference 18.-19. junija 1999. Prim. tudi http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF (10.12. 2004).

Pritrujemo splošnim načelom, zapisanim v Sorbonski deklaraciji, in se hkrati lotevamo koordiniranja naših politik, zato da bi čim prej, vsekakor pa v prvem desetletju tretjega tisočletja, uresničili naslednje cilje, za katere menimo, da so pri vzpostavitvi evropskega visokošolskega prostora in uveljavitvi evropskega sistema visokega šolstva po vsem svetu najpomembnejši:

- Sprejem sistema zlahka prepoznavnih [*readable*] in primerljivih stopenj [*degrees*], tudi z obrazcem Priloga k diplomi, da bi pospešili zaposlovanje evropskih državljanov ter mednarodno konkurenčnost evropskega sistema visokega šolstva.
- Sprejem sistema, ki je bistveno utemeljen na dveh glavnih študijskih obdobjih [*cycles*], dodiplomskem in podiplomskem. Dostop v drugo študijsko obdobje zahteva uspešno dokončanje prve, ta traja najmanj tri leta. Stopnja [*degree*], podeljena po prvem obdobju, je za evropski trg dela tudi relevantna kot ustrezna raven kvalifikacije. Drugo študijsko obdobje vodi k magisteriju in/ali doktoratu znanosti, tako kot v mnogih evropskih državah.
- Vzpostavitev kreditnega sistema – kakršen je ECTS – kot ustreznega sredstva za spodbujanje čim širše mobilnosti študentov. Krediti bi bili lahko pridobljeni tudi zunaj visokega šolstva, tudi z vseživljenjskim učenjem, če jih priznajo univerze, ki študente sprejemajo.
- Pospeševanje mobilnosti z odpravljanjem ovir, ki stojijo pred učinkovitim uresničevanjem prostega gibanja, predvsem pri
 - dostopu do študija, možnostih za usposabljanje ter s tem povezanimi storitvami, kadar gre za študente,
 - priznavanju in vrednotenju obdobja raziskovanja, poučevanja in usposabljanja v Evropi, kadar gre za učitelje, raziskovalce in administrativno osebje, ne da bi prejudicirali njihove zakonite pravice.
- Pospeševanje evropskega sodelovanja pri zagotavljanju kakovosti, tako da se razvijajo primerljiva merila in metodologije.
- Pospeševanje potrebnih evropskih razsežnosti v visokem šolstvu, še zlasti v zvezi s kurikularnim razvojem, sodelovanjem med ustanovami, načrtovanjem mobilnosti ter integriranimi programi [*integrated programmes*] študija, usposabljanja in raziskovanja.

Uresničevanja teh ciljev se – v skladu z našimi institucionalnimi pristojnostmi in ob polnem upoštevanju različnosti kultur, jezikov, nacionalnih izobraževalnih sistemov ter univerzitetne avtonomije – lotevamo zato, da bi utrdili evropski visokošolski prostor. Še naprej si bomo prizadevali za medvladno sodelovanje, pa tudi za sodelovanje z nevladnimi evropskimi organizacijami, ki imajo pristojnosti v visokem šolstvu. Pričakujemo, da bodo univerze odgovorile takoj in pozitivno ter dejavno pripomogle, da bodo naša prizadevanja uspešna.

V prepričanju, da vzpostavitev evropskega visokošolskega prostora zahteva stalno podporo, nadzor in prilagajanje nenehno razvijajočim se potrebam, smo sklenili, da se čez dve leti znova srečamo, da bi presodili, kakšen je napredek, in ugotovili, kaj je še treba storiti.

Caspar Einem, minister za znanost in promet – Avstrija

Gérard Schmit, generalni direktor francoske skupnosti, Ministrstvo za visoko šolstvo in raziskovanje – Belgija

Jan Adé, generalni direktor, Ministrstvo flamske skupnosti, Oddelek za šolstvo – Belgija

Anna Maria Totomanova, namestnica ministra za šolstvo in znanost – Bolgarija

Eduard Zeman, minister za šolstvo, mladino in šport – Češka

Margrethe Vestanger, ministrica za šolstvo – Danska

Tonis Lukas, minister za šolstvo – Estonija
Maija Rask, ministrica za šolstvo in znanost – Finska
Claude Allègre, minister za nacionalno izobraževanje, raziskovanje in tehnologijo – Francija
Wolf-Michael Catenhusen, Parlamentarni državni sekretar, Zvezno ministrstvo za šolstvo in raziskovanje – Nemčija
Ute Erdsiek-Rave, ministrica za šolstvo, znanost, raziskovanje in kulturo dežele Schleswig-Holstein (Stalna konferenca ministrov za kulturo nemških zveznih dežel)
Gherassimos Arsenis, minister za javno izobraževanje in verske zadeve – Grčija
Adam Kiss, namestnik državnega sekretarja za visoko šolstvo in znanost – Madžarska
Gudridur Siguardardottir, generalni sekretar, Ministrstvo za šolstvo, znanost in kulturo – Islandija
Pat Dawling, predstojnik, Ministrstvo za šolstvo in znanost – Irska
Ortensio Zecchino, minister za univerzo ter znanstveno in tehnološko raziskovanje – Italija
Tatjana Koke, državna ministrica za visoko šolstvo in znanost – Latvija
Kornelijus Platelis, minister za šolstvo in znanost – Litva
Erna Hennicot-Schoepges, ministrica za nacionalno izobraževanje in poklicno usposabljanje – Luksemburg
Louis Galea, minister za šolstvo – Malta
Loek Hermans, minister za šolstvo, kulturo in znanost – Nizozemska
Jon Lilletun, minister za šolstvo, raziskovanje in cerkvene zadeve – Norveška
Wilibald Winkler, državni podsekretar za nacionalno izobraževanje – Poljska
Eduardo Marçal Grilo, minister za šolstvo – Portugalska
Andrei Marga, minister za nacionalno izobraževanje – Romunija
Milan Ftáčnik, minister za šolstvo – Slovaška
Pavel Zgaga, državni sekretar za visoko šolstvo – Slovenija
D. Jorge Fernandez Diaz, državni sekretar za šolstvo, univerze, raziskovanje in razvoj – Španija
Agneta Bladh, državna sekretarka za šolstvo in znanost – Švedska
Charles Kleiber, državni sekretar za znanost in raziskovanje – Konfederacija Švica
Baroness Tessa Blackstone of Stoke Newington, državna ministrica za šolstvo in zaposlovanje – Združeno kraljestvo

Prevod: P. Zgaga